

DR. PROKTORS TELETIJDTOBBE

Jo Nesbø

Dr. Proktors
Teletijd-
Tobbe

met tekeningen van Georgien Overwater

vertaling: Femke Blekkingh-Muller

Lemniscaat Rotterdam

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van de Stichting Fonds voor de Letteren

De vertaling van dit boek is tot stand gekomen
met financiële ondersteuning van NORLA

Tweede druk, 2012

© Nederlandse vertaling Femke Blekkingh-Muller, 2009

© omslagtekening en illustraties: Georgien Overwater, 2009

Nederlandse rechten Lemniscaat b.v. Rotterdam 2009

ISBN 978 90 477 0181 1

Copyright © Jo Nesbø 2008

Oorspronkelijke titel: *Doktor Proktors tidsbadekar*

Published by arrangement with Salomonsson Agency

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Druk: Hooiberg | Haasbeek, Meppel

Bindwerk: Callenbach, Nijkerk

*Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderings-
bestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig milieu-
verontreinigend transport is vermeden.*

I DE KAART UIT PARIJS

Het was doodstil in de gymzaal. Er klonk geen enkel geluid. Niet van de twaalf bruine wandrekken, niet van het oude paard met de gebarsten leren bekleding, niet van de acht grauwe, versleten touwen die onbeweeglijk van het plafond naar beneden hingen, en ook niet van de zestien jongens en meisjes die samen het schoolmuziekkorps vormden en allemaal staarden naar de dirigent, meneer Madsen.

‘Opgelet...’ riep meneer Madsen en hij hief zijn maatstokje op en keek hen met half dichtgeknepen ogen aan door de donkere glazen van zijn pilotenzonnebril. Meneer Madsen vreesde het ergste. Zijn blik zocht hoopvol naar Bulle. Hij wist dat de andere kinderen van het muziekkorps de roodharige trompettist plaagden omdat hij zo piepklein was – dat was logisch. Maar anders dan de rest was het kleine jongetje wél muzikaal en misschien kon hij hen redden. Meneer Madsen kon Bulle niet ontdekken. Daarom bleef zijn blik rusten op Bulles enige vriendin, voor zover meneer Madsen wist. Dat was Lise, die klarinet speelde. Zij was de enige

van het muziekkorps van wie
hij wist dat ze altijd oefende.
Misschien was er toch nog hoop.
'Klaar...'

Iedereen hield zijn instrument
in de aanslag.

Het was zo stil dat je de
geluiden van de warme
oktobermiddag buiten kon horen:

vogels, een grasmaaier, gelach van spelende kleine
snotneuzen. Maar in de gymzaal was het donker.
En het zou er nog donkerder worden.

'Af...!' riep meneer Madsen en hij zwaaide zijn
maatstokje met een plechtig gebaar heen en weer.

Eerst gebeurde er niets. Er waren nog steeds geen
andere geluiden te horen dan zingende vogels,
een grasmaaier en snotneuzengelach. Toen klonk
opeens een aarzelend gemekker van een trompet,
voorzichtig gepiep van een klarinet en een pro-
berende bonk op de grote trom. Een waldhoorn

schrok zo erg van een onverwachte slag op een van de kleine trommen dat hij een scherp getoeter liet ontsnappen. Achteraan in het korps proestte iets groots. Het deed Lise denken aan een blauwe vinvis die net naar de oppervlakte is gekomen na een week onder water. Er zat totaal geen melodie in al het geblaas en gepuf. Meneer Madsen begon alweer de rode kleur te krijgen die een opkomende driftbui aankondigde.

‘Drie-vier!’ schreeuwde meneer Madsen en hij zwaaide zijn maatstokje heen en weer alsof het een zweep was en het muziekkorps de slavenbemanning aan de riemen van een Romeinse galei. ‘Speel dan, verdomme! Dit moet de Marseillaise voorstellen, het Franse volkslied! Laat het zich verheffen!’

Maar er verhief zich helemaal niets. De kinderen voor hem staarden strak naar de muziek op de standaards of hadden hun ogen stijf dichtgeknepen alsof ze zaten te poepen op de wc.

Meneer Madsen gaf het op en liet zijn armen zakken. Precies op dat moment kwam er eindelijk een geluid uit de tuba. Het was een zwaar, eenzaam gebrul.

‘Stop, stop!’ riep meneer Madsen. Hij wachtte tot de tuba geen lucht meer had. ‘Als de Fransen dit hadden gehoord, hadden ze jullie eerst onthoofd

en daarna op de brandstapel gegooid. Een beetje respect voor de Marseillaise!’

Terwijl meneer Madsen verder tierde, boog Lise zich naar de stoel naast haar en fluisterde: ‘Ik heb de kaart van doktor Proktor meegenomen. Er is iets vreemds mee aan de hand.’

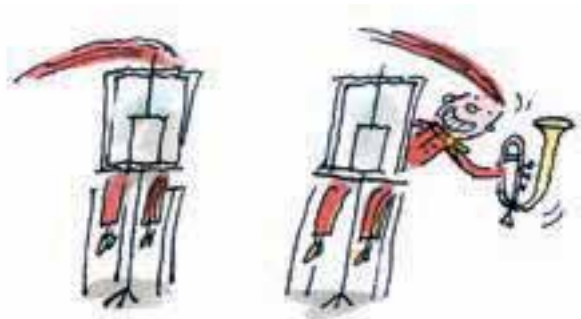
De stem die haar antwoordde, kwam vanachter een gedeukte trompet: ‘Klinkt als een hele gewone kaart, als je het mij vraagt. “Aan Lise en Bulle, veel regen, groeten doktor Proktor.” Was het niet zo-iets?’

‘Jawel, maar...’

‘Eigenlijk is het een ongewoon gewone kaart, Lise. Het enige vreemde is dat zo’n hele gewone kaart is geschreven door een zo compleet gestoorde, ongewone man als doktor Proktor.’

Ze werden onderbroken door de bulderende stem van meneer Madsen: ‘Bulle! Ben je daar?’

‘Jawel sergeant!’ klonk het vanachter de gedeukte trompet.

‘Ga eens staan, dan kunnen we je zien, Bulle!’

‘Tot uw orders, commandant van wonderschone muziek en klanken uit het hele universum!’

Een klein, roodharig jongetje met grote sproeten en een brede grijns sprong achter de muziekstandaard vandaan en klom op een stoel. Hij was trouwens niet gewoon klein, maar piepklein. En hij had geen gewoon rood haar, maar vuurrood haar. En zijn grijns was niet gewoon breed, hij deelde zijn kleine hoofd bijna in tweeën. En zijn sproeten waren niet gewoon groot, ze waren... nou oké, ze waren gewoon groot.

‘Speel de Marseillaise eens voor ons, Bulle!’ bulderde meneer Madsen. ‘Zoals hij gespeeld hóórt te worden.’

‘Tot uw orders, vader van alle dirigenten en koning van alle fanfarekorpsen ten noorden van de Sahara en ten oosten van...’

‘Schei uit met die onzin en speel!’

Bulle begon te spelen. Een zachte, warme klank steeg op naar het plafond van de gymzaal en dreef het raam uit op die warme herfstmiddag. De vogels zwegen beschaamd over hun eigen gezang toen ze dat mooie spel hoorden. Dat dacht Lise tenminste terwijl ze daar zo zat en haar piepkleine buurjongen en allerbeste vriend hoorde spelen op de oude trompet van zijn opa. Lise vond haar klarinet ook

mooi, maar een trompet had toch wel iets heel speciaals. Het was ook niet zo moeilijk om erop te spelen. Bulle had haar één liedje geleerd op de trompet. Het volkslied van Noorwegen. Natuurlijk speelde ze niet zo goed als Bulle, maar ze droomde er stiekem van dat ze op een dag het volkslied voor een groot publiek zou spelen op de trompet. Stel je voor! Maar je iets voorstellen is je iets voorstellen en dromen zijn maar dromen.

‘Heel goed, Bulle!’ riep meneer Madsen. ‘En nu vallen we allemaal tegelijk in met Bulle! Een-twee-drie-vier!’

Het schoolmuziekkorps van Dølgen viel in. Het rammelde, struikelde en stortte zich erin. Trommels, saxofoons, waldhoorns, xylofoons en bekens: het klonk alsof iemand een keuken op zijn kop hield en alles uit de laatjes en kastjes viel.

Toen kwamen de grote trom en de tuba op gang. De hele zaal begon te trillen. De wandrekken tandenklapperden, de touwen hingen scheef alsof het hevig stormde en het versleten paard sprong steeds een klein stukje van de vloer en verplaatste zich centimeter voor centimeter in de richting van de deur, alsof het ervandoor probeerde te gaan.

Toen ze eindelijk klaar waren met de Marseillaise werd het heel stil. In de gymzaal en buiten ook. Geen zingende vogels, geen lachende kinderen. Alleen de echo van de laatste wanhopige slagen op de trommelvellen van de tweeling Truls en Trym.

‘Bedankt,’ kreunde meneer Madsen. ‘Ik denk dat het genoeg is voor vandaag. Tot maandag.’

‘Maar er is iets vreemds aan de hand met die kaart!’
zei Lise toen zij en Bulle over de Kanonweg naar
huis liepen.

Het begon alweer vroeger donker te worden en dat vonden ze fijn. Vooral Bulle, die lichte zomeravonden een iets minder dan gemiddeld goede uitvinding vond, en donkere, zachte herfstavonden met veel mogelijkheden om je te verstoppen en zo hier en daar een appeltje te pikken, een geniale uitvinding. Bijna van doktor-Proktorklasse. Want Bulle

was van mening dat de professor de beste uitvinder van de hele wereld was. De rest van de wereld vond misschien dat doktor Proktor nog nooit iets had uitgevonden dat ook maar enig nut had, maar wat wist die er nou van? Wie had bijvoorbeeld het krachtigste schetenpoeder ter wereld uitgevonden? En nog veel belangrijker: doktor Proktor maakte de lekkerste karamelpudding van de wereld, hij was de beste vriend en buurman van de wereld en hij

had Bulle en Lise geleerd dat ze zich niets moesten aantrekken van al die mensen die hen een armzalig stelletje losers vonden: een piepklein jongetje met een rode kuif, een bangig meisje met staartjes en een bovengemiddeld gekke professor met een motorbril vol roet.

‘Wij weten namelijk iets wat zij niet weten,’ zei doktor Proktor altijd. ‘Wij weten dat als vrienden beloven dat ze elkaar altijd en overal zullen helpen, één plus één plus één veel meer is dan drie.’

En dat was waarachtig waar. Maar voor een vriend schreef de professor niet echt veel. Ze hadden maar één keer eerder een kaartje gekregen in de drie maanden die voorbij waren gegaan sinds de professor zijn leren helm had opgezet, afscheid had genomen en op zijn motorfiets was gestapt om naar Parijs te gaan, vastbesloten om Juliette Margarine terug te vinden, de grote liefde van zijn leven. Zij was jaren geleden, toen hij in Frankrijk studeerde, onder mysterieuze omstandigheden verdwenen. Lise en Bulle hadden alleen een foto van Juliette gezien aan de muur van het laboratorium van de professor. Die was nog uit de tijd dat zij en doktor Proktor geliefden waren. Op die foto zagen ze er zo gelukkig uit dat Lise tranen in haar ogen had gekregen. Ja, eigenlijk was Lise degene die doktor Proktor had overgehaald om terug te gaan om haar te zoeken.

‘Het is écht vreemd!’ hield Lise vol. ‘Kijk zelf dan.’ Bulle keek naar de ansichtkaart die ze voor zijn neus hield.

‘Hm,’ mompelde hij. Hij bleef onder de volgende

straatlantaarn stilstaan en staarde ingespannen naar de kaart terwijl hij nog een paar hm's mompelde die allemaal peinzend en intelligent klonken.

'Hij komt uit Parijs,' zei Lise en ze wees op de zwart-witfoto, die eruitzag alsof hij op een bewolkte ochtend was genomen. Het was een foto van een groot, open plein en hoewel er een heleboel mensen met parasols en hoge hoeden wandelden, zag het plein er vreemd leeg uit. Het enige waaraan ze konden zien dat dit de wereldberoemde hoofdstad van Frankrijk was, was dat er PARIJS onder de foto stond.

'Zie jij hetzelfde als ik?' mompelde Bulle nadenkend.

'Wat dan?'

'Het lijkt wel of er iets ontbreekt op dat plein. Op de hele foto eigenlijk.'

'Misschien,' zei Lise. Toen ze er eens goed over nadacht, wist ze dat Bulle gelijk had, maar ze kon met geen mogelijkheid bedenken wát er dan precies ontbrak.

'De kaart is ook een beetje bobbelig...,' zei Bulle terwijl hij er voorzichtig in kneep. 'Volgens mij is hij heel erg nat geweest en toen weer opgedroogd. Zeg eens, stond je misschien onder de douche toen je hem las?'

‘Natuurlijk niet,’ zei Lise. ‘Zo was hij al toen ik hem kreeg.’

‘Aha!’ riep Bulle en hij stak een piepkleine wijsvinger met een afgebeten nagel de lucht in. ‘Wederom heeft het meesterbrein Bulle op listige wijze de onbetwistbare oplossing aan het raadsel ontfutseld!’

Lise sloeg haar ogen ten hemel. ‘Wat heb je nou weer bedacht?’

‘Elementair, mijn beste Lise. De kaart is natgeregend in Parijs. Het staat er toch, lees zelf maar.’ Bulle gaf de kaart terug.

Maar Lise hoefde hem niet te lezen. Ze had de boodschap al twaalf keer gelezen en ze kende hem uit haar hoofd. Maar omdat jij de kaart waarschijnlijk nog niet hebt gelezen, mag je hem nu bekijken:

‘Oké, het giet dus van de regen in Parijs. Verder nog iets?’ vroeg Bulle tevreden terwijl hij Lise de kaart teruggaf en de rest van zijn afgekloven nagels bestudeerde op jacht naar iets om zijn tanden in te zetten.

‘Ja, dat snap ik ook wel,’ zei Lise. ‘Maar verder snap ik er niets van! Wie zijn bijvoorbeeld Esil en Ellub?’

‘Misschien is hij vergeten hoe we heten?’ zei Bulle.

‘Nee, want bij het adres heeft hij Lise Pedersen helemaal goed geschreven,’ zei Lise.

‘Hm,’ mompelde Bulle, maar het klonk lang niet zo intelligent als de vorige hm’s.

‘Esil is Lise achterstevoren,’ zei Lise.

‘Elementair,’ zei Bulle en hij las snel achterstevoren. Inderdaad, Esil werd Lise.

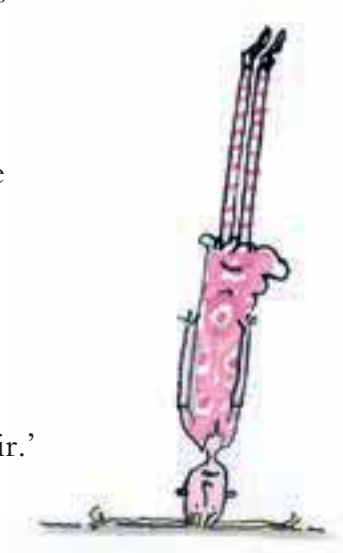
‘Maar wat is Ellub?’ vroeg hij.

‘Raad eens!’ kreunde Lise en ze sloeg haar ogen ten hemel.

‘Hm... Lise ondersteboven?’

‘Nee, Bulle achterstevoren!’

‘Haha,’ zei Bulle en hij liet een zigzagrijtje piepkleine tandjes zien. ‘Grapje. Elementair.’

Maar zijn oorlelletjes werden een heel klein beetje rood. ‘Dan is het probleem toch opgelost, wat zeur je dan nog?’

‘Maar dát is niet wat ik niet snap!’ riep Lise verontwaardigd.

‘Wat dan?’

‘De rest van de tekst!’

Bulle spreidde zijn armen. ‘Hij schrijft ons dat het regent in Parijs, Lise. Regen in oktober is de normaalste zaak van de wereld. Zelfs in de Kalahariwoestijn regent het in oktober. Het regent daar dan zo veel dat de hele woestijn overstroomt. De roetgeklekte Namibische neushoorn – een koppig beest dat weigert te leren zwemmen – moet op de bodem blijven staan en zijn adem helemaal tot november inhouden. Dus zo vreemd is het toch niet dat het in Parijs een beetje druppelt?’

‘Roetgeklekte Namibische neushoorn?’ Lise keek een beetje ongelovig.

‘Yep,’ zei Bulle. ‘Die wordt beschreven op bladzijde 620 van *Dieren waarvan je zou willen dat ze niet bestonden*.’

Lise zuchtte. Bulle had het vaak over dat dikke boek waarvan hij zei dat zijn opa het in de boekenkast had staan. Maar zijzelf, of wie ze verder ook maar kende, had nooit een boek gezien dat *Dieren*

waarvan je zou willen dat ze niet bestonden heette.

‘Maar hoe zit het dan met dat raadsel?’ zei Lise.

‘Waarom heeft hij dat met twee e’s geschreven?’

‘Misschien weet hij niet dat raadsel met één e is?’

‘Doktor Proktor is een professor, hij weet heus wel dat je raadsel met één e moet schrijven.’

‘Simpel,’ zei Bulle. ‘Hij wil dat niemand behalve wij het begrijpt.’

Lise keek Bulle aarzelend aan. ‘Maar ik begrijp er ook niks van. En waarom schrijft hij dan wel gewoon “Groeten Proktor”?’

Bulle haalde zijn schouders op. ‘Hij wil ons gewoon de groeten doen.’

‘Dat is echt onzin,’ zei Lise verontwaardigd. ‘De helft van wat hij schrijft is heel normaal en van de andere helft begrijp ik helemaal niets.’

‘Echt niet?’ zei Bulle en hij krabde eens aan zijn linkerbakkebaard.

Lise zuchtte moedeloos. ‘En waarom schrijft hij alleen maar dat het veel regent?’

Bulle snoof hooghartig. ‘Mijn beste erwtenbrein, dat is nog het makkelijkst te begrijpen. Met al die regen zou Parijs zomaar kunnen overstromen. Er zullen Groenlandse zeehonden uit de Noordzee komen en tussen de benen van de Parijzenaars door zwemmen als die naar de bakker zwemmen om een

Frans stokbrood te kopen, weet je. Het is natuurlijk wel een beetje vies als ze in het brood bijten, maar volkomen ongevaarlijk.’

‘Ja, ja, zo kan-ie wel weer, Bulle!’ zei Lise waarschuwend.

Bulle keek haar niet-begrijpend aan, maar hij deed toch gehoorzaam zijn mond dicht.

‘Er zit meer achter, we moeten het raadsel oplossen,’ zei ze.

‘Huh?’ zei Bulle. ‘Wat zit er dan achter?’

‘Ik weet het niet, maar er is iets. Neem nou bijvoorbeeld die postzegel. Vind jij die niet raar?’

‘Nee. Ik moet eerlijk zeggen dat ik van een vierkante postzegel met een gekartelde rand en een portret van een ernstige man nou niet direct van mijn stoel val van verbazing.’

‘Maar heb je gezien wat erop staat?’

‘Nee,’ moest Bulle toegeven. Lise gaf hem de kaart.

‘Felix Faure,’ las Bulle. ‘Ik denk dat die man zo heet. En 1888, dat zal het jaartal wel zijn. Getver!’

‘Getver?’ zei Lise.

‘Ja, stel je voor dat je moet likken aan een postzegel die meer dan honderd jaar oud is...’

‘Ja, maar vind jij dat hij eruitziet alsof hij al honderd jaar oud is?’

Bulle bestudeerde de postzegel wat nauwkeuriger. Hij moest toegeven dat Lise gelijk had. Afgezien van het feit dat hij nat was geweest, zag de postzegel er nog spiksplinternieuw uit. De kleuren waren helder en de randjes waren scherp, niet versleten.

‘Misschien is het een drukfout,’ zei hij, maar dit keer was hij niet meer zo zeker van zijn zaak.

‘Denk je?’ zei Lise.

Bulle schudde zijn hoofd. ‘Er zit meer achter,’ zei hij.

‘Het lijkt wel of alles op zijn kop staat,’ zei Lise.

‘Volgens mij zei je net dat het achterstevoren was,’ zei Bulle.

‘Wat zeg je?’ zei Lise.

‘Wat jij zei.’

‘En wat was dat?’

‘Dat het achterstevoren was,’ zei Bulle.

‘Dat is het!’ zei Lise en ze griste de kaart weer uit zijn handen. ‘Dat is het!’

Ze bestudeerde de kaart. Opeens hapte ze naar adem.

‘Wat is er?’

‘I-ik denk dat doktor Proktor in gevaar is,’ stamelde ze. Ze zag opeens heel bleek. ‘Lees die rare woorden maar eens achterstevoren.’

Dat deed Bulle. En jij kunt het ook doen. Nu bijvoorbeeld.

...

Klaar? Begrijp je het nu?

Oké, Bulle begreep het ook niet.

‘Lise & Bulle moeten komen,’ las hij.

‘Veel regen, wil naar huis.’

‘Groeten Proktor, lees daar.’

‘Dat is precies wat er staat,’ kreunde Lise. ‘Er is iets heel erg mis.’

‘Ja,’ zei Bulle. ‘Hij heeft raadsel verkeerdt geschreven en die postzegel is ook raar.’

‘Maar dat bedoel ik niet!’ riep Lise. ‘Begrijp jij dan helemaal niets?’

‘Nee,’ gaf Bulle toe en hij krabde aan zijn bakkebaard.

Lise tuurde ingespannen naar de kaart. ‘Kijk eens naar die pijl,’ zei ze. ‘Hij wijst naar de postzegel.’

Bulle stak zijn rechterwijsvinger in zijn rechteroor en draaide hem een paar keer rond terwijl hij zijn rechteroog dichtkneep. Zo kon Bulle beter denken. Het was net of hij een contactsleuteltje omdraaide, het leek of zijn hersenen op die manier aansloegen. Toen hij zijn vinger er weer uit trok, hoorde je duidelijk ‘plop’.

‘Ik heb het,’ zei Bulle terwijl hij zijn vinger vol

belangstelling bekeek. ‘Deze kaart is een geheime boodschap voor ons, iets wat niemand anders mag weten. Doktor Proktor wist natuurlijk dat een slimmerik als ik zou begrijpen dat er iets vreemds was aan de manier waarop hij geschreven was.’

Lise sloeg haar ogen ten hemel, maar Bulle deed net alsof hij het niet zag.

“‘Lees daar’ en een pijl naar de postzegel,’ ging hij verder. ‘Dat betekent dat de rest van de boodschap onder de postzegel staat! We moeten hem er gewoon afhalen.’

‘Dat heb ik al een hele tijd in de gaten,’ zei Lise.

Bulle gaf de kaart terug aan Lise en snoof tevre- den: ‘Het is maar goed dat we mij hebben om dit soort geheime codeberichten te ontcijferen, vind je niet?’